

Skolverkets förslag till föreskrifter om hantering och genomförande av digitala nationella prov

Remiss från Skolverket
Remisstid den 2 juni 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Som ett led i uppdraget att utveckla och tillhandahålla digitala nationella prov har Skolverket utarbetat förslag till nya föreskrifter om nationella prov. Föreskrifterna är avsedda att reglera hanteringen och genomförandet av de digitala nationella proven som helt eller delvis tillhandahålls genom Skolverkets digitala provtjänst och föreslås att gälla för nationella prov som genomförs i grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Skolverket har även tagit fram förslag avseende ändringar i Skolverkets föreskrifter om hantering och genomförande av nationella prov. Sammantaget innebär Skolverkets förslag ett successivt införande av digitala nationella prov. Därmed kommer prov i pappersformat och digitala prov genomföras parallellt under en övergångsperiod. Vilka prov som ska genomföras digitalt respektive i pappersformat kommer att tydliggöras i en senare remittering som behandlar föreskrifter som reglerar tidpunkter, datum och tidsperioder för genomförande av nationella prov för läsåret 2024/2025. För kommunal vuxenutbildning sker införandet från och med höstterminen 2025.

Skolverket har remitterat förslaget till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har på grund av kort remisstid svarat med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till Skolverkets förslag till föreskrifter, men har synpunkter gällande kompensation för merkostnader kopplade till digitala nationella prov, hur förslaget är anpassat för komvux förutsättningar samt gränsdragningen mellan Skolverkets och huvudmännens personuppgiftsansvar enligt dataskyddsförordningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen tillstyrker Skolverkets förslag till föreskrifter i stora delar men menar att det finns vissa delar som inte är anpassade för komvux förutsättningar.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till Skolverkets förslag till föreskrifter men har synpunkter gällande kompensation för merkostnader samt gränsdragningen mellan Skolverkets och huvudmännens personuppgiftsansvar enligt dataskyddsförordningen.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag välkomnar förslaget till föreskrifter om hantering och genomförande av digitala nationella prov, men instämmer i de synpunkter som framförs av stadsledningskontoret och föreslår att remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 31 maj 2023

Emilia Bjuggren

Bilaga

Remiss - Skolverkets förslag till föreskrifter om hantering och genomförande av digitala nationella prov Dnr KS 2023/566-1.4

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) enligt följande.

Problemen med glädjebetyg är väl belagda. Under lång tid har lärarprofessionen vittnat om att elever som kommer till gymnasiet eller till universitet och högskola saknar de kunskaper och färdigheter som de behöver för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Kunskaperna motsvarar inte betygen. Bristen på åtgärder mot glädjebetygen gynnar ingen och gör framförallt elever och studenter en björntjänst.

Regeringen går äntligen fram med att de nationella proven ska rättas centralt, det är helt nödvändigt för integriteten i betygssättning och det svenska skolsystemet. Men enbart central rättning av de nationella proven räcker inte. Moderaterna i Stockholm

vill även se kompletterande centralt rättade kunskapsprov som också kan vara betygsgrundande i fler ämnen än de som idag omfattas av de nationella proven.

Betygsinflationen måste bekämpas med pålitliga data och transparens, ytterligare nya jämförande prov kan utgöra viktiga verktyg i det arbetet genom att mäta progression och kunskapsutveckling över tid. När ett system för rättning av nationella prov byggs upp, bör det omfatta en infrastruktur för att inkludera de ytterligare kunskapsproven som vi efterfrågar.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi ser mycket positivt på ambitionen i att de nationella proven kan övergå till digitalt format. Utöver att detta förenklar kring säkerhet kopplat till proven kan det väsentligt minska kostnaderna och administrationen kopplade till genomförande av proven. Vi välkomnar därför stadens positiva inställning till att proven under mandatperioden kan övergå till digitala format.

Samtidigt tillvaratas inte den kanske absolut främsta möjligheten med digitala prov. Genom sådana skulle möjligheten till och smidigheten i central rättning av de nationella proven förenklas väsentligt. Detta vore dessutom önskvärt ur flera aspekter såsom ökat likvärdighet och tillförlitlighet till resultaten. Vi önskar därför se att staden driver på för ökade inslag av rättning centralt, både i den egna verksamheten, men likaså för att på sikt möjliggöra för nationell rättning.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Isabel Smedberg-Palmqvist (L) och Kristin Jacobsson (C) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Utifrån regeringens uppdrag har Skolverket tagit fram en digital provtjänst, som är en helhetslösning för att tillhandahålla digitaliserade nationella prov och bedömningsstöd. I denna helhetslösning kan prov förberedas, genomföras och resultaten hanteras. Genom tjänsten kan huvudmännen förse Skolverket med användaruppgifter och skolpersonal och elever kan logga in till provplattformen på ett säkert sätt. Elever kan sedan genomföra proven och lärare kan bedöma proven direkt i provplattformen och personalen i skolan kan hantera resultat.

Provtjänstens huvudsakliga användare kommer att vara elever och skolpersonal. Provtjänsten består huvudsakligen av fyra delar:

- Överföring av användaruppgifter till provplattformen.
- Inloggning till provplattformen.
- En webbaserad provplattform, där proven genomförs och bedöms. Rektorn och skolpersonalen kan se provresultaten i provplattformen.
- Dataleveranser till omgivande system, främst för framställning av statistik och arkivering av handlingar.

Systemet utgör en elektronisk samverkan mellan huvudmän, skolenheter och Skolverket, vilket ger möjlighet till överföring av uppgifter, säker inloggning, provgenomförande, bedömning och resultathantering i en webbaserad provplattform. Skolverkets förslag till föreskrifter berör:

- Tekniska krav om att varje skolenhet ska ha förutsättningar att genomföra digitala nationella prov.
- Överföring av användaruppgifter för tillgång till Skolverkets digitala provtjänst. Huvudmannen ansvarar för att uppgifter om användare som hanterar och genomför nationella prov i Skolverkets digitala provtjänst lämnas till eller görs tillgängliga för Skolverket på något av de sätt som är möjliga i provtjänsten.
- Ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande. På skolenheten ska det säkerställas att eleverna genomför ett prov på ett sådant sätt att resultatet från provet kan användas som stöd vid betygssättning eller bedömning av elevernas kunskaper i det ämne eller den kurs som provet avser.
- Möjligheten att genomföra digitala nationella prov efter föreskriven provtidpunkt. Rektorn får besluta om att en elev som ska få genomföra provet vid ett senare tillfälle under den tid som provet finns tillgänglig.
- Hantering och förvaring av elevlösningar och andra uppgifter i pappersformat. Elevlösningar i pappersformat och sådana delar av prov som avses i föreskrifternas 10 § andra stycket ska hanteras på ett sådant sätt att provets syfte inte motverkas.
- Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2024. Bestämmelserna ska tillämpas på ett digitalt nationellt prov som genomförs från och med höstterminen 2024 i grundskolan och

gymnasieskolan. För kommunal vuxenutbildning sker införandet från och med höstterminen 2025.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har svarat med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till Skolverkets förslag till föreskrifter och anser att digitala nationella prov kan öka likvärdigheten vid bedömningen av dessa genom bland annat fler automaträttade uppgifter, att öka tillgängligheten samt att få till en effektivare hantering av proven. Stadsledningskontoret ser positivt på att Skolverket tar fram målgruppsanpassad information om digitala nationella prov.

Stadsledningskontoret vill samtidigt understryka vikten av att vuxenutbildningens perspektiv beaktas vid framtagande av föreskrifter och provtjänst. Det är stor skillnad mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen, vilket måste tas hänsyn till för att genomförandet av digitala nationella prov ska fungera inom komvux.

Tekniska krav

Stadsledningskontoret anser att Skolverkets förslag till föreskrifter är tydliga med vilken utrustning och teknisk kapacitet som kommer att krävas för att genomföra de digitala nationella proven. För en huvudman med stor andel upphandlade utbildningsanordnare såsom Stockholms stad krävs tydliga specifikationer för att kunna säkerställa likvärdighet genom till exempel avtal.

Stadsledningskontoret har därmed inga synpunkter på förslaget om tekniska krav, men vill lyfta att omfattningen av genomförandet med nationella prov digitalt kan medföra tekniska problem som är svåra att förutse. Det kräver att det finns tekniskt kunnig personal på plats vid provtillfället, vilket kan innebära ökade kostnader. Därutöver är hörlurar och tangentbord samt tillräckligt med el-uttag inte givet en del av skolornas tekniska utrustning idag. Det kan därför behöva köpas in/installeras särskilt för genomförandet av digitala nationella prov.

Överföring av användaruppgifter för tillgång till Skolverkets digitala provtjänst

Stadsledningskontoret ser svårigheter med föreskrifternas krav på att uppgifter om användare av provtjänsten ska vara Skolverket tillhanda senast 30 dagar före provtillfället. Många av kurserna inom komvux omfattar endast fem eller tio veckor,

vilket innebär att studerande måste anmälas till nationellt prov direkt vid kursstart för att uppfylla kravet. Statistiken från komvux visar också på en hög andel avbrott under kursens gång, särskilt inom ämnet matematik. Det bör därför finnas möjlighet att justera informationen och ta bort de studerande som inte längre deltar i kursen.

Stadsledningskontoret delar Skolverkets bedömning om att det måste vara möjligt för huvudmannen att avtala med en utbildningsanordnare om att denne ska hantera och genomföra digitala nationella prov och även lämna eller tillgängliggöra de användaruppgifter som efterfrågas.

Skolverket berör dock inte situationen att en utbildningsanordnare kan ha avtal med flera huvudmän inom samma kurs/utbildning. Stadsledningskontoret menar att Skolverket bör säkerställa att den digitala provtjänsten möjliggör samordning mellan huvudmän som har studerande hos samma utbildningsanordnare.

Ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande

Stadsledningskontoret har i huvudsak inga synpunkter på förslaget.

Stadsledningskontoret anser dock att det behöver tydliggöras hur rektorns beslut om att en elev ska få förlängd provtid ska realiseras. Stadsledningskontoret instämmer i att likvärdiga förutsättningar, såväl tekniskt som i den fysiska miljön vid provtillfället är viktigt för rättssäkerheten. Stadsledningskontoret instämmer även i att prov som genomförs digitalt kan minska möjligheterna till fusk.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är viktigt att det redan från införandet finns flera prov att välja mellan för skolenheten. Eftersom studerande inom komvux ofta läser om samma kurs i närtid om de fått ett underkänt betyg, behöver risken att eleven får genomföra samma nationella prov minimeras. Stadsledningskontoret menar att det inte blir likvärdigt och rättssäkert vid betygsättning om en studerande gjort samma nationella prov alltför nära inpå varandra. Stadsledningskontoret är medveten om att det redan idag finns risk för att detta uppstår om en elev byter anordnare eller kommun. Det är därför önskvärt att den studerandes genomförda prov syns i provtjänsten även om det skrivits hos en annan anordnare eller huvudman.

Stadsledningskontoret välkomnar att delar av proven kan rättas automatiskt och delar Skolverkets syn på att den digitala formen bidrar till att tillgängliggöra provet på bättre sätt för elever som har någon form av funktionsnedsättning som påverkar genomförandet av provet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Stadsledningskontoret har inga synpunkter på förslaget till föreskrifter. Det är önskvärt att demoprov finns på plats under hösten 2023, innan bedömningsgrunderna digitaliseras.

Kostnadsmissiga konsekvenser

Stadsledningskontoret instämmer i huvudsak med att det redan innan införandet av digitala nationella prov bör finnas en grundnivå vad avser teknisk kapacitet utifrån skolans uppdrag att utveckla elevernas digitala kompetens. Hörlurar och tangentbord samt tillräckligt med el-uttag är inte givet en del av skolornas tekniska utrustning idag. Det kan därför behöva köpas in/installeras särskilt för genomförandet av digitala nationella prov. Vid införandet av digitala nationella prov kan tekniska problem som är svåra att förutse uppstå. Det kräver att det finns tekniskt kunnig personal på plats vid provtillfället. Det bör därför övervägas kompensation för dessa merkostnader, utifrån bestämmelsen om den kommunala finansieringsprincipen.

Stadsledningskontoret bedömer även att kostnader för administration kommer att öka för överföringen av användaruppgifter och för att fler personal kommer att behöva vara närvarande vid proven, bland annat för att ha teknisk support på plats.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Stadsledningskontoret önskar en tydligare gränsdragning mellan Skolverkets och huvudmännens personuppgiftsansvar enligt dataskyddsförordningen. Av konsekvensutredningen framgår att Skolverket kommer att ansvara för en stor del av personuppgiftshanteringen i provtjänsten. Vilken del av personuppgiftshanteringen och därmed personuppgiftsansvarets utsträckning är dock inte fastslaget.

Stadsledningskontorets sammantagna synpunkt är att det inte framgår vem som är personuppgiftsansvarig för vilken personuppgiftsbehandling eller när i processen det ska ses som en överföring av personuppgifter och ansvaret vid tillhandahållandet och genomförandet av digitala nationella prov.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till införandet av digitala nationella prov men vill understryka vikten av att vuxenutbildningens perspektiv beaktas vid framtagande av föreskrifter och provtjänst. Det är stor skillnad mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen vilket måste tas hänsyn till för att genomförandet av digitala nationella prov ska fungera inom komvux.

Tekniska krav

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att Skolverkets förslag till föreskrifter är tydliga med vilken utrustning och teknisk kapacitet som kommer att krävas för att genomföra de digitala nationella proven. För en huvudman med stor andel upphandlade utbildningsanordnare såsom Stockholms stad krävs tydliga specifikationer för att kunna säkerställa likvärdighet genom till exempel avtal.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det är bra att tillgänglighetsperspektivet lyfts fram för att möjliggöra för alla att genomföra proven på ett rättssäkert sätt. Förvaltningen delar Skolverkets bild av att de tekniska möjligheterna med bland annat uppläsningfunktioner, skapar en större tillgänglighet för elever med behov av sådana anpassningar.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser samtidigt att det kan vara knappt om tid att hinna säkerställa att eleven hinner tillägna sig tillräcklig digital kompetens för att genomföra provet utan att göra det på bekostnad av övrigt kursinnehåll när kurserna är så korta som fem eller tio veckor. Det är nödvändigt att tekniskt kunnig personal ska finnas på plats under introduktionen och genomförandet för att kunna hjälpa till med tekniken för elever och lärare.

Överföring av användaruppgifter för tillgång till Skolverkets digitala provtjänst. Arbetsmarknadsförvaltningen ser svårigheter med föreskrifternas krav på att uppgifter om användare av provtjänsten ska vara Skolverket tillhanda senast 30 dagar före provtillfället. Många av kurserna inom komvux omfattar endast fem eller tio veckor vilket innebär att studerande måste anmälas till nationellt prov direkt vid kursstart för att uppfylla kravet. Statistiken från komvux visar också på en hög andel avbrott under kursens gång, särskilt inom ämnet matematik. Det bör därför finnas möjlighet att justera informationen och ta bort de studerande som inte längre deltar i kursen.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar Skolverkets bedömning om att det måste vara möjligt för huvudmannen att avtala med en utbildningsanordnare om att denne ska hantera och genomföra digitala nationella prov och även lämna eller tillgängliggöra de användaruppgifter som efterfrågas.

Skolverket berör dock inte situationen att en utbildningsanordnare kan ha avtal med flera huvudmän inom samma kurs/utbildning. Arbetsmarknadsförvaltningen menar att Skolverket bör se till att den digitala provtjänsten möjliggör samordning mellan huvudmän som har studerande hos samma utbildningsanordnare.

Ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det är viktigt att det redan från införandet finns flera prov att välja mellan för skolenheten. Eftersom studerande inom komvux ofta läser om samma kurs i närtid om de fått ett underkänt betyg, behöver risken att eleven får genomföra samma nationella prov minimeras.

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att det inte blir likvärdigt och rättssäkert vid betygsättning om en studerande gjort samma nationella prov alltför nära inpå varandra. Förvaltningen är medveten om att det redan idag finns risk för att detta uppstår om en elev byter anordnare eller kommun. Det är därför en önskan att den studerandes genomförda prov ska synas i provtjänsten även om det skrivits hos en annan anordnare eller huvudman.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar Skolverkets syn på att den digitala formen bidrar till att tillgängliggöra provet på bättre sätt för elever som har någon form av funktionsnedsättning som påverkar genomförandet av provet.

Utbildningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till Skolverkets förslag till föreskrifter. Förvaltningen delar syftet med digitala nationella prov om att öka likvärdigheten vid bedömningen av dessa genom bland annat fler automaträttade uppgifter, att öka tillgängligheten samt att få till en effektivare hantering av proven. Förvaltningen ser positivt på att Skolverket tar fram målgruppsanpassad information om digitala nationella prov.

Tekniska krav och överföring av användaruppgifter

Utbildningsförvaltningen har inga synpunkter på förslaget om tekniska krav. Förvaltningen avser att använda stadens nuvarande lösning för inloggning för lärare respektive elever. Förvaltningen avser att använda befintliga tjänster för överföring av användaruppgifter för tillgång till Skolverkets digitala provtjänst samt för begränsad åtkomsten under provtillfället till att endast omfatta det aktuella provet.

Förvaltningen kommer att behöva skapa utrymme för att verifiera att korrekta användaruppgifter är överförda. Förvaltningen vill framföra att det är väsentligt att provtjänsten fungerar även på Chromebook. Dessa enheter ökar i antal inom Stockholms stads skolor. Vanan att utföra prov digitalt är större bland de äldre eleverna och för lärare i högre årskurser, men omfattningen av genomförandet med nationella prov digitalt kan medföra tekniska problem som är svåra att förutse. Det kräver att det finns tekniskt kunnig personal på plats vid provtillfället.

Ett rättssäkert och likvärdigt provgenomförande.

Utbildningsförvaltningen har i huvudsak inga synpunkter på förslaget. Förvaltningen anser att det behöver tydliggöras hur rektorns beslut om att en elev ska få förlängd provtid ska realiseras. Förvaltningen instämmer i att likvärdiga förutsättningar, tekniskt och i den fysiska miljön vid provtillfället är viktigt för rättssäkerheten och att prov som genomförs digitalt kan minska möjligheterna till fusk. Förvaltningen välkomnar att delar av proven kan rättas automatiskt. Förvaltningen ser också möjligheter för extra stöd för elever med särskilda behov.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utbildningsförvaltningen har inga synpunkter på förslaget till föreskrifter. Förvaltningen önskar att demoprov finns på plats under hösten 2023, innan bedömningsgrunderna digitaliseras.

Kostnadsrässiga konsekvenser

Utbildningsförvaltningen instämmer i huvudsak med att det redan innan införandet av digitala nationella prov bör finnas en grundnivå vad avser teknisk kapacitet utifrån skolans uppdrag att utveckla elevernas digitala kompetens. Hörlurar och tangentbord samt tillräckligt med el-uttag är inte givet en del av skolornas tekniska utrustning idag. Det kan därför behöva köpas in/installeras särskilt för genomförandet av digitala nationella prov. Vid införandet av digitala nationella prov kan tekniska problem som är svåra att förutse uppstå. Det kräver att det finns tekniskt kunnig personal på plats vid provtillfället. Det bör därför övervägas kompensation för dessa merkostnader, utifrån bestämmelsen om den kommunala finansieringsprincipen.

Förvaltningen bedömer att kostnader för administration kommer att öka för överföringen av användaruppgifter och för att fler personal kommer att behöva vara närvarande vid proven, bland annat för att ha teknisk support på plats.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Utbildningsförvaltningen önskar en tydligare gränsdragning mellan Skolverkets och huvudmännens personuppgiftsansvar enligt dataskyddsförordningen. Av konsekvensutredningen framgår att Skolverket kommer att ansvara för en stor del av personuppgiftshanteringen i provtjänsten. Vilken del av personuppgiftshanteringen och därmed personuppgiftsansvarets utsträckning är dock inte fastslaget. Förvaltningen sammantagna synpunkt är att det inte framgår vem som är personuppgiftsansvarig för vilken personuppgiftsbehandling eller när i processen det ska ses som en överföring av personuppgifter och ansvaret vid tillhandahållandet och genomförandet av digitala nationella prov.